

Det er vitterligt, at Danmark mangler brændsel og for tiden valuta, og ligeledes at mange landmænd brænder halm eller avner om efteråret for at blive det kvit, eventuelt kører det til mejeriet for en ringe betaling. Det er yderligere en kendsgerning, at den hjemlige produktion af brændsel sikkert vil blive mindre og mindre, efterhånden som årene går. Man bør derfor være opmærksom på denne anvendelsesmulighed for et indenlandsk brændsel, hvoraf der hvert år produceres en vis mængde, og som delvis må betragtes som affald.

Der er flere herhen hørende problemer, som ikke er fuldstændig opklaret endnu, og man mangler visse statistiske oplysninger, men sagen er startet og bør følges med interesse.

Måske — og forhåbentlig — vil jeg ved lejlighed vende tilbage til dette spørgsmål i en supplerende artikel.

Landbrugets investeringer og indtægter.

Af landbrugskand. *Chr. Jørgensen.*

Når en landmand køber f. eks. køer eller andre besætningsdele, siger han ofte, at han investerer. Dette er rigtigt, set ud fra et privatøkonomisk synspunkt, men det kan ikke fastholdes, når man betragter erhvervet som helhed. Hvis landmand A af landmand B køber kreaturer for 5000 kr., har A investeret for 5000 kr., men B har desinvesteret for samme beløb; betragter man de to landmænd under et, er der således ingen investering sket. Man taler derfor også om investering for et erhverv under den forudsætning, at forskydninger de enkelte erhvervsdrivende imellem ikke medtages. Man kan tale om bruttoinvestering og nettoinvestering; forskellen er, at bruttoinvesteringen minus afskrivninger er lig nettoinvestering.

Sådanne totalberegningers gennemførelse er imidlertid af ret ny dato. Det har derfor været vanskeligt fra først af at vælge den beregningsmetode, som man i det lange løb vil

finde bedst egnet. Disse begyndervanskeligheder er da også årsagen til, at man hidtil vanskeligt har kunnet få tal, der kunne sammenlignes over en længere årrække. Samtidig med, at denne artikel modtoges i korrektur, er dette imidlertid udbedret med udsendelsen af »Landbrugsstatistik 1949« (Stat. Medd.), hvor man offentliggør bl. a. en beregning over investeringer i landbruget inklusive besætningsforskydninger, og således, at der kan sammenlignes med årene før krigen.

	Brutto- investering mill. kr.	Landbrugskapitalens handelsværdi mill. kr.	Investering i pct. af kapitalværdi
1935—39	153	7 172	2,1
1940	40	8 262	0,5
1941	105	9 271	1,1
1942	327	10 161	3,2
1943	510	10 941	4,7
1944	271	12 187	2,2
1945	232	12 513	2,0
1946	197	12 432	1,6
1947	69	12 815	0,5
1948	421	13 887	3,0
1949	613	14 363	4,3

Både af de absolutte tal for investering og for investering i pct. af handelsværdi er der stigning til og med 1943, hvorefter der er nedgang til 1947, de sidste par år har der igen været store investeringer. De stærke svingninger skyldes for en væsentlig del besætningsvingninger. I 1940, 1941, 1946 og 1947 var der store desinvesteringer i besætninger og særlig i 1943 og 1949 store reinvesteringer. Hvordan det vil tage sig ud i 1950, kan ikke siges, men det kan vel skønnes, at den gode høst i 1949 i forbindelse med den fortsatte mekanisering og besætningsforøgelse vil bevirke på den ene side, at der er kapital til rådighed for investering, og på den anden side, at der heller ikke er mangel på investeringsobjekter.

Nu må man ved betragtning af tallene erindre, at der altid er regnet med årets priser, således at tallene ikke kan siges at være direkte udtryk for investeringen målt i »mængde«.

Fra Driftsbureauets publikationer kan man finde nettoud-

byttet, familiens arbejdsvederlag og driftslederlønnen og omregne disse fra kr. pr. ha til kr. pr. 1000 kr.s grundværdi og derefter multiplicere op med det samlede grundbeløb for hele landbruget. Metoden er angivet af professor *Jørgen Pedersen* og må antages at være brugelig endnu, men givet er det vel ikke, at Driftsbureauets brug er lige så meget for »gode«, som de var, da *Jørgen Pedersen* foretog sin undersøgelse. Når man fra det beløb, man kommer til ad denne vej, trækker forrentningen af den totale gæld, får man et beløb, der med nogen rimelighed kan tages som skøn for landbrugernes samlede indtægt fra landbruget. En sådan beregning giver følgende:

	Samlet indtægt mill. kr.	Netto- investering mill. kr.	Investering i pct. af indtægt	Indtægt pr. landbruger kr.
1935—39	410	80	19	2 000
1940—45	970	127	13	4 700
1946	980	52	5	4 700
1947	960	÷106	÷11	4 600
1948	1 315	242	18	6 300
1949	1 590	402	25	7 600

Man ser af de stærkt svingende investeringer, at landmanden har en tendens til at investere meget, når han tjener meget og omvendt. Den negative investering i 1947 skyldes særlig besætningsforskydninger og er derfor mere udtryk for, at landmanden på grund af den dårlige høst var nødt til at desinvestere, end det er udtryk for ønsket om at opretholde privatforbruget.

Nu kan man ad anden vej beregne landbrugets indtægter, nemlig ved at gå ud fra nationalproduktet og herfra udskille den del, som er frembragt af landbruget. Fra dette trækker man skatter, forsikringer, renter af gæld samt lønninger i mejerier og slagterier, idet de sidstes virksomhed er indregnet i landbrugets del af nationalproduktet. Desuden fradrages vedligeholdelser og afskrivninger og tillægges indtægter fra andre kilder end landbruget. Efter Stat. Dep. bliver landbrugernes samlede nettoindtægter således:

	Indtægt ialt mill. kr.	Netto- investering mill. kr.	Investering i pct. af indtægt	Indtægt pr. landbruger kr.
1935—39	524	80	15	2 500
1940—45	1 179	127	11	5 700
1946	1 248	52	4	6 000
1947	1 310	÷106	÷ 8	6 300
1948	1 546	242	16	7 400
1949	1 960	402	21	9 400
1950	(2 425)	—	—	(12 000)

Man ser, at resultatet efter denne beregning stiller sig væsentlig gunstigere for landbrugerne.

Det må tages i betragtning, at landbrugernes indkomster er underkastet større svingninger end den øvrige befolknings, hvorfor man ikke med rette vil kunne kritisere voldsomt, at de i enkelte år i gennemsnit skulle komme lidt højt. Iøvrigt er det først efter de foreløbige tal for 1950, at man kommer på niveau med pristalsbudgettet. Det må naturligvis erindres, at dette tal er gældende for byerne, hvor leveomkostningerne er relativt højere, men det refererer sig på den anden side til byernes lavere indkomstgrupper.

Hvis man fra indtægten trækker nettoinvestering og regulerer for ændringer i gældens størrelse, kommer man til et beløb, der kan give et skøn over, hvor meget den enkelte landmand har til rådighed til forbrug (rådighedsbeløb).

En beregning viser, at rådighedsbeløbet i alt bliver for 1948 og 1949 henholdsvis ca. 1 520 og 1 770 mill. kr. eller 7 300 og 8 500 kr. pr. landbruger. Det kan således næppe siges at være svimlende beløb gennemsnitslandmanden »privatforbruger«. Ganske vist kan et lavt privatforbrug i sig selv ikke berettige en høj indkomst, men heller ikke denne virker høj taget i gennemsnit. Det bør vel også retfærdigvis indrømmes, at når man taler om den stærke stigning i landbrugets indkomster målt i forhold til før krigen, glemmes det ofte, at landbrugets indkomstniveau dengang lå relativt lavt.

Hvis beregningerne holder stik i praksis, er der næppe nogen begrundelse for en særskat på landbruget. Endelig må man huske, at det ikke kan være ligegyldigt, hvordan man

pålægger en eventuel skat. Hvis den bliver lagt på indtægten, må man ikke glemme, at det kan have uheldige virkninger på landbrugets investeringer.

De fleste landmænd fører ikke regnskab, og de, der fører, bruger det ikke alle til selvangivelse. De fleste landmænd gør status en gang om året og finder derved deres formuefremgang i det forløbne år; den del heraf, der er skattepligtig plus skøn for det private forbrug, er så landmandens skattepligtige indkomst.

Hvis nu indtægten yderligere beskattes, vil det sige, at landmanden kan se sin fordel ved hvert år at investere så meget i sin ejendom, at hans formue holdes omtrent konstant. Når sådanne investeringer fordeler sig over hele bedriften, da er det vel en kendsgerning, at det ikke fremtræder synligt i status, hvilket altså vil sige, at alle pengene er »dækket«. Det er aldeles i sin orden, at landmanden kan investere forskelligt år efter år, alt efter indkomstens størrelse, idet det ofte er rene tilfældigheder, der bestemmer, om en indtægt falder i et år eller et andet. Man må derfor indrømme landmanden en vis ret til udjævning, men det er galt, når skatten bliver så høj, at den i for stærk grad opfordrer til investeringer for at undgå skatten. Derved risikerer man at få investeret penge i objekter, i hvilke det ikke er samfundsøkonomisk og næppe heller altid privatøkonomisk forsvarligt at investere.
